

DAŇOVÁ EVIDENCE *podnikatelů* 2024

- *minimum daňové optimalizace*
- *nejčastější chyby v daňové evidenci*
- *rady, jak vést daňovou evidenci*
- *daňová omezení u vybraných osobních aut*
- *daňová evidence nebo paušální daň?*
- *přehled slev uplatnitelných v daňovém přiznání*
- *komplexní příklad vedení daňové evidence*
- *vyplněné nové daňové přiznání za rok 2023*

Jiří Dušek, Jaroslav Sedláček

**DAŇOVÁ
EVIDENCE
podnikatelů
2024**

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

*Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou **bez souhlasu nositele práv zakázány**.*

Edice Účetnictví a daně

Ing. Jiří Dušek, doc. Ing. Jaroslav Sedláček, CSc.

Daňová evidence podnikatelů 2024

Vydala GRADA Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

tel.: 234 264 401

www.grada.cz

jako svou 9 167. publikaci

Realizace obálky Vojtěch Kočí

Sazba Jan Šístek

Odborná redaktorka Ing. Kateřina Patková

Počet stran 152

Dvacáté první vydání, Praha 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024

Vytiskla TISKÁRNA V RÁJI, s.r.o., Pardubice

© GRADA Publishing, a.s., 2024

ISBN 978-80-271-7166-8 (pdf)

ISBN 978-80-271-5240-7 (print)

Obsah

Předmluva k aktuálnímu vydání	7
1 Předmět a cíl daňové evidence	8
1.1 Právní úprava daňové evidence	8
1.2 Předmět daňové evidence	9
1.3 Cíl daňové evidence	10
1.4 Jak vést daňovou evidenci	11
1.5 Zahrnutí daně dědické a darovací do zákona o daních z příjmů od 1. 1. 2014	12
1.6 Oznámení o osvobozených příjmech FO	12
1.7 Jednoduché účetnictví (novela – zákon o účetnictví č. 221/2015 Sb.)	13
1.8 Poplatník v paušálním režimu	13
1.9 Stravovací paušál	15
1.10 Lex Ukrajina (zákon č. 128/2022 Sb.)	16
2 Forma a obsah daňové evidence	17
2.1 Obsah daňové evidence	17
2.2 Forma daňové evidence	17
2.3 Způsoby oceňování majetku a dluhů	18
2.4 Skutečný stav majetku a dluhů	19
2.5 Daňový doklad	20
2.6 Nezaplacené náklady, které jsou v daňové evidenci daňovým výdajem	21
2.7 Zákon o daních z příjmů § 7b Daňová evidence	21
2.8 Archivace v daňové evidenci	22
2.9 Cizí měna v daňové evidenci	22
2.10 Nejčastější chyby v daňové evidenci	23
2.11 Přehled některých uzávěrkových operací v daňové evidenci	23
3 Evidence příjmů a výdajů	25
3.1 Evidence příjmů	25
3.2 Evidence výdajů	26
3.3 Výdaje paušálem	27
3.4 Spolupracující osoby	28
3.5 Deník příjmů a výdajů	29
4 Daňová evidence pohledávek	34
4.1 Oceňování pohledávek	34
4.2 Obsah a forma evidence pohledávek	34
4.3 Dobropisy pohledávek (vrubopisy)	36
5 Daňová evidence dluhů	37
5.1 Oceňování dluhů	37
5.2 Obsah a forma evidence dluhů	37
5.3 Zápočet pohledávek a dluhů	38
5.4 Zánik dluhu dohodou mezi věřitelem a dlužníkem	39
5.5 Platební kalendář	39
5.6 Dobropisy závazků	39
5.7 Povinnost vrátit odpočet z dluhů při zrušení registrace DPH	40
6 Evidence daně z přidané hodnoty	41
6.1 Předmět daně z přidané hodnoty	41
6.2 Registrační povinnost plátce DPH	41
6.3 Ostatní k DPH	42
6.4 Kontrolní hlášení DPH (§ 101c až § 101k zákona DPH)	43
6.5 Vedení evidence DPH	44
6.6 Sdružení (společnost) a DPH	45
7 Evidence dlouhodobého majetku	46
7.1 Oceňování dlouhodobého majetku	47
7.1.1 Ocenění pořizovací cenou	47
7.1.2 Ocenění vlastními náklady	48
7.1.3 Ocenění cenou stanovenou pro bezúplatné plnění	48
7.1.4 Ocenění majetku reprodukční cenou	49
7.2 Evidence dlouhodobého majetku	49
7.3 Odpisy dlouhodobého majetku	51
7.3.1 Rovnoměrné odpisování	53
7.3.2 Zrychlené odpisování	54
7.3.3 Mimořádné odpisy (§ 30a)	57

7.3.4	Daňová omezení u osobních aut od roku 2024	58
7.4	Výřazování dlouhodobého majetku	59
7.4.1	Výřazování dlouhodobého majetku v důsledku prodeje	59
7.4.2	Výřazování dlouhodobého majetku v důsledku darování	59
7.4.3	Výřazování v důsledku škody nebo manka	60
7.4.4	Výřazování v důsledku likvidace	60
7.4.5	Výřazování v důsledku přeražení majetku do osobního užívání	61
7.5	Evidence neodpisovaného dlouhodobého majetku	62
8	Evidence najatého majetku	63
8.1	Operativní leasing	63
8.2	Finanční leasing	63
8.3	Pojem akontace a problémy s ní spojené	64
8.4	Odkoupení najaté věci po skončení nájmu	65
8.5	Způsob evidence najatého majetku	66
8.6	Nahrazení finančního leasingu úvěrováním	66
9	Zásoby a jejich evidence	68
9.1	Vymezení zásob	68
9.2	Oceňování zásob	68
9.3	Evidence zásob	69
9.4	Přirozené úbytky a ztratné zásob	71
9.5	Výpočet marže u zboží v daňové evidenci	72
10	Zvířata	73
11	Krátkodobý finanční majetek	74
11.1	Korunová pokladna	74
11.2	Valutová pokladna	74
11.3	Ceniny	75
11.4	Korunové bankovní účty	75
11.5	Devizové bankovní účty	75
11.6	Prodej přes internetový obchod hrazený prostřednictvím platební brány	75
11.7	Virtuální aktivum	76
11.8	Krátkodobé cenné papíry	76
12	Mzdová evidence	78
13	Rezervy a jejich evidence	81
13.1	Rezervy na opravy hmotného majetku	81
13.2	Rezervy na pěstební činnost	83
13.3	Ostatní rezervy	83
14	Evidence jízd a ostatních skutečností	84
14.1	Evidence jízd	84
14.2	Silniční daň	87
14.3	Náhrady při použití motorového vozidla	87
14.4	Evidence ostatních skutečností	90
15	Vedení deníku příjmů a výdajů	91
15.1	Transakce před zahájením podnikání	91
15.2	Transakce v průběhu zdaňovacího období	93
15.3	Úpravy prováděné před uzavřením deníku příjmů a výdajů	100
16	Minimum daňové optimalizace	103
17	Přechod z daňové evidence na účetnictví	104
18	Komplexní příklad	106
19	Příznání k dani z příjmů fyzických osob	133
19.1	Přehled hlavních slev uplatnitelných v daňovém přiznání	133
19.2	Daňové zvýhodnění na vyživované dítě (§ 35c/1 ZDP)	133
19.3	Příjmy, které se zahrnují či nezahrnují do vlastního příjmu manželky (manžela)	133
19.4	Možnost zahrnutí dohod o provedení práce do daňového přiznání	134
19.5	Bytová potřeba § 4b	134
19.6	Sociální a zdravotní pojištění OSVČ – minimální zálohy	135
19.7	Lhůta pro podání daňového přiznání	136
19.8	Povinnost fyzické osoby podat daňové přiznání	136
20	Příklad vyplnění daňového přiznání za rok 2023	137
20.1	Zadání příkladu	137
20.2	Postup sestavení daňového přiznání podnikatele za rok 2023	138
	Seznam literatury	148

Předmluva k aktuálnímu vydání

Toto vydání reaguje na zákonné změny. Jsou zde uváděny aktuální odkazy na zákonné předpisy.

Byla doplněna nová kapitola o daňových limitech u osobních aut od roku 2024 (kap. 7.3.4).

Z důvodu ještě plně nezažitých nových pojmů vyvolaných rektifikací soukromého práva je uveden stručný slovník pojmů z nového občanského zákoníku (NOZ) a zákona o obchodních korporacích (ZOK):

Starý pojem	Nový pojem
závazek	dluh = co má být ze závazku plněno
sdružení	společnost
člen sdružení	společník společnosti
dar	bezúplatné plnění
půjčka	zápůjčka
úvěr a půjčka	úvěrový finanční nástroj
nájem	pronájem, pacht
společnost	obchodní korporace
podnik nebo část podniku	obchodní závod
společník, člen družstva	člen obchodní korporace
příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky	příjmy ze závislé činnosti
příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti	příjmy ze samostatné činnosti
dividendy a jiné podíly	podíly na zisku

Některé příklady jsou ponechány v původním starším časovém období. Jedná se o některé speciální případy, které takto skutečně platily. Pokud je již odlišný zákonný předpis pak je to uvedeno. Dále jsou to příklady, které probíhají přes více let – odpisy majetku, finanční leasing.

Příklad daňového přiznání za rok 2023 je zpracován na daňovém portálu české daňové zprávy. Jedná se o výbornou možnost pro každého poplatníka, protože toto zpracování je s provedením všech možných kontrol. A zároveň jeho obsluha nevyžaduje žádné velké odborné počítačové vědomosti.

Své připomínky, náměty i vlastní zkušenosti můžete posílat na adresu: dusek.jiri@tiscali.cz.

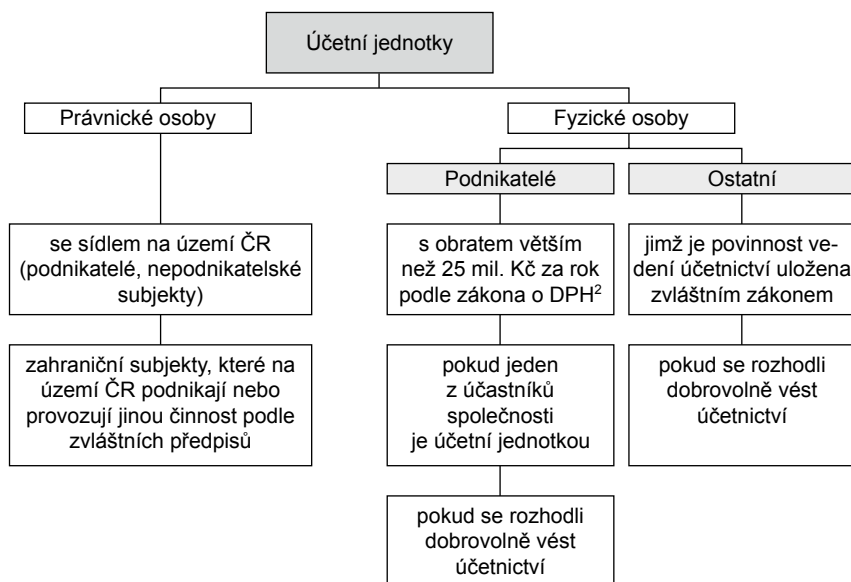
J. Dušek

1 Předmět a cíl daňové evidence

Daňová evidence si klade za cíl poskytnout údaje potřebné ke zjištění základu daně z příjmů. Je určena pro ty subjekty, které nejsou účetními jednotkami ve smyslu zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Za účetní jednotky se podle § 1 tohoto zákona považují právnické a některé fyzické osoby, jak je znázorněno na obr. 1.1. Novela zákona o účetnictví, která vstoupila v platnost od 1. 1. 2004, uložila účetním jednotkám vést podvojně účetnictví a současně zrušila jednoduché účetnictví¹. Místo jednoduchého účetnictví byla pro podnikatele zavedena daňová evidence v podobě záznamů pro daňové účely.

1.1 Právní úprava daňové evidence

Legislativně je daňová evidence upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. I když novela zákona o účetnictví již neuvažovala v roce 2004 s jednoduchým účetnictvím byla dána fyzickým osobám, prokazujícím povinnosti pro daňové účely, možnost přechodného období tak, aby 1. 1. 2005 bylo jednoduché účetnictví nahrazeno daňovou evidencí.

Obr. 1.1 Subjekty, které jsou účetní jednotkou ve smyslu zákona o účetnictví

¹ Tato koncepce jednotných účetních pravidel pro všechny druhy účtujících subjektů je reakcí na vstup ČR do EU, jejíž členské země používají výhradně podvojně účtování a jednoduché účetnictví je pro ně neznámým pojmem.

² Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

1.2 Předmět daňové evidence

Podle toho jaký druh příjmů fyzické osoby, poplatníci daně z příjmů získávají a jaké výdaje k těmto příjmům uplatňují musí povinně vést následující dokumentaci:

- záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností (podnikatelé, kteří neuplatňují výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, ale v paušální výši, stanovené procentem z příjmů podle § 7 odst. 9, zákona o daních z příjmů),
- záznamy o příjmech a vynaložených výdajích v časovém sledu, evidenci hmotného majetku, který lze odpisovat, evidenci o tvorbě a použití rezervy na opravy hmotného majetku (pokud se vytváří), evidenci o pohledávkách a dlužích ve zdaňovacím období, ve kterém dochází k ukončení pronájmu a mzdové listy, pokud jsou vypláceny mzdy (poplatníci mající příjmy z pronájmu a uplatňující výdaje na dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů podle § 9 zákona o daních z příjmů),
- daňovou evidenci ve smyslu § 7b zákona o daních z příjmů (fyzické osoby, které mají příjmy ze samostatné výdělečné činnosti³ a uplatňují výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení).

Daňová evidence je v podstatě obdobou jednoduchého účetnictví, je však mnohem méně administrativně náročná, je značně jednodušší po metodické stránce a klade podstatně nižší nároky na technické vybavení. Zachycuje podle zásady jednoduchosti pouze peněžní toky, které bezprostředně souvisejí s podnikáním, a stav majetku a dluhů podnikatele (firmy) na konci zdaňovacího období. Obdobně jako účetnictví vymezuje složky majetku, které podléhají evidenci, a určuje metody oceňování majetku a dluhů. Výslovně není předepsána ani forma daňové evidence. Uložena je pouze povinnost uchovávat daňovou evidenci za všechna zdaňovací období, pro která neskončila lhůta pro vyměření daně stanovená zákonem o daních z příjmů (§ 7b odst. 5) nebo zvláštním předpisem⁴.

Příklad 1.1: Pan Jan Marek podniká na základě živnostenského oprávnění a v roce 2006 vedl daňovou evidenci. Jeho příjmy za prodej zboží činily podle peněžního deníku 15 324 863 Kč. Od jakého data musí přejít na podvojný účetnictví?

Řešení:

Z pana Marka se stala od 1. 1. 2007 účetní jednotka a jestliže nechce dobrovolně zahájit vedení účetnictví, povede v roce 2007 daňovou evidenci⁵.

Příklad 1.2: Pan Petr Novotný, který podniká jako fyzická osoba, hodlá uplatňovat za rok 2010 skutečně vynaložené výdaje při tvorbě dílčího základu daně z příjmů podle § 7 zákona o daních z příjmů. Ke kterému datu musí zahájit vedení účetnictví, jestliže se na vlastní žádost nechal zapsat do obchodního rejstříku k 10. srpnu 2011?

³ dále jen podnikatelé

⁴ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

⁵ Účetnictví nemusí vést ani v roce 2008, neboť podle zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, kterým se mění částka v § 1 odst. 2 písm. e) zákona o účetnictví od 1. 1. 2008 z 15 mil. Kč na 25 mil. Kč, nepřevýšil obrat podnikatele v roce 2006 částku 25 mil. Kč.

Řešení:

Petr Novotný má povinnost vést účetnictví ode dne zápisu do obchodního rejstříku, tj. od 10. 8. 2011 až do dne výmazu z obchodního rejstříku, jestliže mu nevznikla povinnost vést účetnictví z jiného důvodu (např. při překročení obrátu 25 mil. Kč). Do 9. 8. 2011 měl povinnost vést daňovou evidenci podle § 7b zákona o daních z příjmů za účelem zjištění základu daně a daně z příjmů.

Příklad 1.3: Podnikatel (fyzická osoba) dosáhl v roce 2006 obrátu 30 mil. Kč. Musí vést účetnictví?

Řešení:

Podnikatel se stal od 1. 1. 2007 účetní jednotkou a od 1. 1. 2008 povede účetnictví⁶ minimálně po dobu pěti let, neboť jeho obrat v roce 2006 převýšil částku 25 mil. Kč⁷.

Příklad 1.4: Obrat podnikatele byl v roce 2006 ve výši 22 mil. Kč a v roce 2007 dosáhl 26 mil. Kč. Od jakého data povede účetnictví?

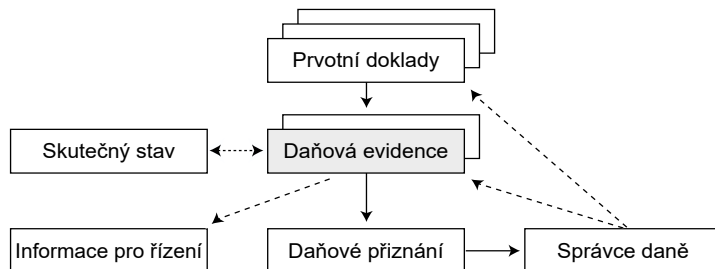
Řešení:

Od 1. 1. 2007 se stal účetní jednotkou, avšak od 1. 1. 2008 účetnictví vést nemusí (nedosáhl v roce 2006 obrátu 25 mil. Kč). Znovu se stane účetní jednotkou od 1. 1. 2008 a účetnictví povede od 1. 1. 2009 (minimálně po dobu pěti let).

1.3 Cíl daňové evidence

Daňová evidence slouží ke zjištění základu daně z příjmů (je vstupní databází pro daňové přiznání), ale pokud bude průběžně vedena, má i druhý užitek, neboť poskytuje přehled o stavu a pohybu majetku a dluhů podnikatele (firmy) a je tedy využitelná pro ekonomické rozhodování, pro řízení firmy. Stejně jako účetnictví se opírá o prvotní doklady, z nich provádí záznamy, které dále třídí a sumarizuje. Postup zpracování daňové evidence je schematicky znázorněn na obrázku 1.2.

Z obrázku je zřejmé, že poslední fází je zpracování daňového přiznání, které předkládá podnikatel na konci příslušného zdaňovacího období správci daně. Do daňového přiznání musí být promítnuty i případné rozdíly mezi daňovou evidencí a skutečným stavem majetku a dluhů podnikatele, zjištěným na konci zdaňovacího období (tečkovaná vazba na obrázku 1.2). Zpětné (čárkované) vazby na obrázku pak znázorňují kontrolní funkci správce daně.

Obr. 1.2 Postup vedení daňové evidence

⁶ Blíže viz předchozí ustanovení zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

⁷ Podle § 4 odst. 3 zákona o účetnictví jsou tyto osoby povinny vést účetnictví od prvního dne účetního období následujícího po kalendářním roce, ve kterém se staly účetní jednotkou.

Dalším úkolem daňové evidence je zajistit povinnosti plynoucí podnikateli z § 100 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, pokud je registrovaným plátcem této daně. Daňová evidence musí poskytovat zejména údaje potřebné pro správné stanovení daňové povinnosti a musí být vedena v členění potřebném pro sestavení měsíčního nebo čtvrtletního daňového přiznání. Plátc DPH je povinen vést také evidenci uskutečněných plnění, která nejsou zda- nitelná.

Příklad 1.5: Podnikatel, který vedl jednoduché účetnictví, přešel od 1. 1. 2004 na daňovou evidenci. Musí i nadále vést evidenci veškerých příjmů (i nezdanitelných) a veškerých výdajů (i daňově neuznatelných)?

Řešení:

V právních normách pro daňovou evidenci není tato povinnost explicitně vyjádřena, avšak přijímá-li poplatník daň z příjmů fyzických osob provozující samostatnou činnost platby, je kromě evidence stanovené obecně závaznými právními předpisy povinen vést evidenci (záznamy) denních tržeb⁸. Z toho plyne, že vede-li podnikatel pokladnu, musí vést pokladní deník a zajistit i jeho návaznost na bankovní účty. Jinak řečeno musí prokázat stav a pohyb veškerého peněžního majetku v pokladně i na účtech, který souvisí s podnikáním (zahrnutého v obchodním majetku).

1.4 Jak vést daňovou evidenci

Zákon neurčuje způsob ani formu, jak vést daňovou evidenci. Toto záleží pouze a jen na poplatníkovi.

Zde lze ale doporučit několik forem.

- 1) Úplně začínající podnikatel v malém rozsahu:
 - Zcela postačí obyčejný sešit. Výhodná je příprava tabulky v Excelu.
 - Lze si zadarmo stáhnout z internetu tabulku v Excelu pro vedení daňové evidence.
- 2) Úplně začínající podnikatel, ale ve větším (očekávaném) rozsahu:
 - Zde je určitě lepší mít již program pro daňovou evidenci. Opět lze si zadarmo stáhnout program z internetu nebo využít i on-line řešení.
- 3) Zadat evidenci nějaké účetní firmě.

Při rozhodování musí minimálně vědět:

- a) Zdalí bude mít zaměstnance.
- b) Bude-li plátcem DPH – a to i dobrovolně.
- c) Zda povede položkovou skladovou evidenci.

Pokud v daňové evidenci uplatňuje výdaje paušálem (%) – nemusí vést výdaje.

A je zde ještě jedna možnost – přejít na paušální daň, kde daňovou evidenci nemusí vést a ani se starat o platby sociálního a zdravotního pojištění a o daňové přiznání.

Minimální evidenci, kterou musí poplatník vést, je evidence příjmů. A to z těchto důvodů:

- a) Limit pro povinnou registraci k DPH – hodnota obratu 1 mil. Kč pro rok 2022.
- b) Tento limit je zároveň limitem pro paušální daň.

Ani způsob vedení příjmů pro tyto účely není žádným předpisem specifikován.

⁸ § 97 odst. 1 daňového řádu, zákon č. 280/2009 Sb.

1.5 Zahrnutí daně dědické a darovací do zákona o daních z příjmů od 1. 1. 2014

K 1. 1. 2014 je daň dědická a darovací zahrnuta do zákona o daních z příjmů. Zákon používá pojem „bezúplatný příjem“, který zahrnuje:

- příjmy z dědění
- příjmy z odkazu
- darování
- jiné příjmy nabyté bez poskytnutí protiplnění

Již tedy nerozlišuje, zda-li byly dary přijaty v souvislosti s podnikáním, či nikoliv.

Bezúplatné příjmy jsou:

- dle § 4a/1/m a § 19b/1/d:
 - vydlužitele při bezúročném zápůjčce
 - vypůjčitele při výpůjčce
 - výprosníka při výprose
- dle § 10/3c:
 - ostatní bezúplatné příjmy (dědictví,...)

Bezúplatné příjmy FO (§ 4a/1/m, § 10/3 jiné než § 4a/1/m) jsou osvobozeny:

- od příbuzného v linii přímé a v linii vedlejší, pokud jde o...
- od osoby se kterou před obdržáním žil bezprostředně nejméně 1 rok ve společně hospodařící domácnosti nebo byl na tuto osobu odkázán výživou
- obmyšleného z jeho majetku...
- v úhrnu příjmy od téhož poplatníka nepřesáhnou ve zdaňovacím období
 - 100 000 Kč (§ 4a/1/m/4.)
 - 15 000 Kč (§ 10/3/c/4.) ostatní nahodilý bezúplatný příjem

1.6 Oznámení o osvobozených příjmech FO

Jedná se o úplně nové oznámení správci daně. Poprvé se toto oznámení podává až za zdaňovací období roku 2015, tj. nejspíše do 31. 3. 2016.

Pokud FO obdrží příjem, který (§ 38v):

- je od daně z příjmu FO osvobozen,
- je vyšší než 5 000 000 Kč (nelze rozložit),
- a toto nemůže FU zjistit z rejstříků či jiné evidence (jeho zjištění zveřejní na webu) (§ 38v/3),

je povinna oznámit FU (není určena forma) u tohoto příjmu (§ 38v/2):

- výši,
- popis okolností nabytí,
- datum vzniku,